

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет

Кафедра конституційного,
адміністративного та фінансового
права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Актуальні питання господарського права»

на тему:

«Конституційне право на підприємницьку діяльність
та його реалізація»

Студента 1 курсу групи ПРМ - 11
Галузь знань 08 «Право»
Спеціальність 081 «Право»
Гданського Н.М.
Керівник: д.ю.н., проф. Гречанюк С.К.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2018

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Термін підприємницької діяльності.....	4
1.1 Історія становлення підприємництва.....	4
1.2 Підприємницька діяльність як невід’ємне право людини.....	5
Висновок до розділу 1.....	8
Розділ 2. Умови реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність.....	10
2.1 Конституція як документ що гарантує право на підприємницьку діяльність.....	10
2.2 Законні обмеження що до права на ведення підприємницької діяльності.....	12
Висновок до Розділу 2.....	18
Розділ 3 Право людини на підприємницьку діяльність: термін, зміст.....	19
3.1. Забезпечення права людини на підприємницьку діяльність.....	19
Висновок до Розділу 3.....	25
Висновки.....	27
Список використаних джерел.....	30

ВСТУП

Актуальність теми: права і свободи громадянина є однією із найбільш популярних тем після революції гідності в Україні, серед таких прав знаходиться і право громадянина на вільну підприємницьку діяльність. Існує думка що дане право є зрозумілим та не потребує значної уваги та тим більше довартоження, про те дана думка є хибною оскільки право на підприємницьку діяльність носить широкий зміст та не завжди безухильно і скопульозно забезпечується державою.

Також окремого довартоження потребують умови у яких реалізовується конституційне право громадянина на підприємницьку діяльність.

Актуальність даної теми для мене як студента полягає у можливості всеосяжного довартоження права людини на здійснення підприємницької діяльності що у подальшому дозволить краще зрозуміти можливі способи охоронау такого права.

Об'єкт довартоження: Право громадянина на підприємницьку діяльність

Предмет довартоження: Умови та способи реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність

Завдання:

1. Надати цілісну характеристику поняттю підприємницька діяльність
2. Визначити способи обмеження права на підприємницьку діяльність
3. Віднайти умови ведення підприємницької діяльності та оцінити їх

4. Довартоити Конституцію України як базовий документ що гарантує свободу ведення підприємницької діяльності.

РОЗДІЛ 1. ТЕРМІН ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Історія становлення підприємництва

Підприємництво є одним із способів реалізації діяльності особи, що дає значимий рух до розвитку економіки та соціуму. З давніх давен і до сьогодення довартоники важко працюють над вивченням цього термін та з'ясуванням його базових форм. Багато науковців присвятили значну частину життя довартоженням підприємництва, проте й на даний час немає остаточного визначення. Це пов'язано перед усім, з тим, що підприємницька діяльність належить до діяльності, яка постійно динамічно росте та вдосконалюється у процесі існування соціуму, його наукового та технічного прогресу, а тому, така діяльність потребує постійного вивчення щодо змін у житті соціуму [2.203]. Популярними представниками етапу впровадження підприємництва у сферу права та економіки є науковці Р. Кантільйон, А. Сміт, Ж-Б. Сей, А. Маршал. Чималий внесок у розвиток теорії підприємництва зробив вчений-економіст Й. Шумпетер, котрий направив діяльність підприємця у іншому напрямку. Наступні новаторські ідеї запропонували такі нові довартоники, як: В. Зом- барт, М. Вебер, П. Друкер, П. Самуельсон. В Україні значне вивчення економістами підприємництва сталось після проголошення незалежності України та триває до Теперішнього часу. Серед українських вчених, які здійснили свій внесок у розвиток підприємницької діяльності є: З. Варналій, Г. Геєць, І. Дмитрієв, В. Зубов, Л. Кривега, А. Косих, С. Реверчук. Враховуючи напрацювання теоретиків, представників різних шкіл та потоків, існує значна кількість визначень теорії підприємництва, початок яких сягає періоду середньовіччя. Саме в цю епоху з'являється меркантилізм, що докорінно змінив економіку,

перетворивши господарську систему з натурально-феодальної у ринково-підприємницькі відносини. Цей період розвивався в 2 етапи, які характеризувалися фокусом нації збільшення грошей та металів (ранній меркантилізм) і всебічній підтримці торгового ремесла (пізній меркантилізм). Для раннього меркантилізму характерним було збільшення металів в державі, що робилось завдячуючи загальному нагляду грошового обігу та зрозуміло сформованій зовнішній торгівлі та ремеслу. А пізній меркантилізм дозволив торговцям розкрити власні підприємницькі здібності, тому що вони повинні були закупляти продукцію як най дешевше, щоб в подальшому імпортувати її за більшими цінами, заробивши на цьому для себе і для нації. Подальший етап, який формував більш нове бачення термін "підприємництва", започаткував економіст Й.А. Шумпетер. У своїй книзі "Теорія економічного розвитку" автор писав: "...всередині економічної системи є джерело енергії, що викликає порушення рівноваги. Якщо це так, то має існувати й суто економічна теорія господарського розвитку, яка спирається не тільки на зовнішні фактори, що спричиняють рух економічної системи від одного стану рівноваги до іншого. Якраз таку теорію я спробував розробити" Хоч у України є конкретне визначення терміна "підприємництво", значна кількість науковців не погоджуються з таким баченням проблеми, тому що вважають його таким, що в повній мірі розкриває дане термін. Тому кожен з українських вчених, які розглядали теорію підприємництва, прооунують свої визначення терміна. Проте на сьогодні ця теорія все ще залишається не сформульованою до кінця, що дає змогу наступним довартоникам й надалі вивчати феномен підприємництва та розглядати його через призму різних наукових підходів.

1.2 Підприємницька діяльність як невід'ємне право людини

Базовий зміст підприємництва як значної основи конституційного ладу складає конституційне право громадян на підприємницьку діяльність.

Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [4.206]. Дане право формується на свободі підприємницької діяльності, тобто на натуральній можливості здійснення особою на власний розсуд і ризик такої діяльності, не забороненої законом, з ціллю одержання прибутку. Чільне місце в системі прав і свобод особи займає конституційне право на підприємницьку діяльність. Незважаючи на достатньо велику кількість наукових праць у сфері прав людини, у державній науці конституційного права є порівняно мало комплексних наукових праць вказаного права людини і громадянина. Крім того, невиправдано мало в науковому середовищі приділяється увага ролі держави в забезпеченні конституційного права на підприємницьку діяльність. Особливе значення цього права в Україні зумовлено порівняно новим його проголошенням. Саме тому означене право залишається недостатньо довартоженим і малоопрацьованим. Довартоження теоретичних і практичних проблем забезпечення державою конституційного права людини і громадянина на підприємницьку діяльність зумовлена тим, що: тривалий час у системі прав і свобод людини в Україні вказане право було відсутнє, а його закріплення в Конституції нашої держави відбулось зовсім недавно, що зумовлюватиме актуальність довартожень в цій царині ще протягом тривалого часу. Також зростає роль прав людини в Україні, а саме необхідно нарешті зробити акцент не тільки на загальнотеоретичних аспектах прав людини, але й звернути увагу на проблеми забезпечення цих прав, зосередитись на вивченні та створенні дієвих механізмів реалізації, охорони та охоронау права на підприємницьку діяльність в Україні. Конституційне право на підприємницьку діяльність в жодному разі не може бути реалізовано, а тим більше захищено, без всебічної участі в цьому держави, бо відбувається безповоротна інтеграція України у світове, зокрема європейське співтовариство. Тому існує нагальна потреба вдосконалення чинного законодавства в цій сфері, приведення його у відповідність з принципами, проголошеними чинною Конституцією України. Саме тому довартоження

права на підприємництво через призму діяльності держави є актуальним напрямком сучасної конституційно-правової науки. Сукупність означених факторів й зумовила вибір теми довартоження.

Згідно ст. 4 Закону державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб підприємців це засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру. Засвідченням факту державної реєстрації є видача свідоцтва про державну реєстрацію. Варто зазначити, що фізичні особи на території України не позбавлені права отримувати прибуток від виконання цивільно-правових договорів і без реєстрації їх як підприємців. Чинне законодавство України не покладає на фізичну особу обов'язку реєструватися як підприємець у тому випадку, коли вона отримує прибуток за виконання послуг чи робіт, продаж майна тощо. Це впливає із загальних принципів здійснення підприємницької діяльності [5.306]. Незважаючи на деякі кроки у підвищенні ефективності механізму державної реєстрації, можна сказати, що ситуація у цій сфері залишається недосконалою через те, що роботу у цьому напрямі ускладнюють внутрішні інструкції органів місцевої влади щодо процедури державної реєстрації, які не просто деталізують положення Закону, а й подекуди заперечують його. Процес державної реєстрації гальмується банальним розкладом прийому громадян з даного питання, а відповідальність чиновників за порушення законодавства у сфері легалізації правоздатності суб'єктів підприємництва має несуттєвий характер. Тобто, недостатнім є рівень забезпечення державних органів технологічними засобами, які би спростили процедуру

Так, за суттю право на підприємницьку діяльність – це визнані Конституцією та законами України можливості певної поведінки людини і громадянина в сфері виробництва з ціллю одержання прибутку. За змістом – це певні матеріальні блага в сфері виробництва та права на ці блага, а саме:

право на їхній обмін, розподіл, володіння, користування, розпорядження, одержання прибутку. За формою – це міра або образ, метод, форма поведінки, виявлення волі, інтересів, можливостей людини і громадянина у сфері виробництва. Право людини і громадянина на підприємницьку діяльність – це визнана та гарантована Конституцією та законами України можливість людини і громадянина самостійно, ініціативно, сукупністично, на власний ризик діяти у сфері виробництва, розподілу, обміну, надання послуг, зайняття торгівлею та використання матеріальних благ з ціллю одержання прибутку.

Висновок до розділу 1.

Отже, підприємництво як діяльність існує ще від стародавніх часів, та піддавалось модернізації та впливу, законодавчо підприємництво було теж врегульовано, про те існували значні обмеження що до осіб які могли здійснювати таку діяльність що нівелювало право людини на підприємництво.

Із розвитком соціуму підприємництво стало рушієм і необхідною ланкою суспільного прогресу, тому до його врегулювання почали ставитись більш належний метод та почало з'являтися право будь якої особи на ведення такої діяльності.

На данному етапі розвитку соціуму та нашої держави право на підприємницьку діяльність є захищеним та врегульованим законодавчо, про те досі виникають проблеми із його реалізацією тому науковці та практики в сфері конституційного права працюють над вдосконаленням умов реалізації даного права людини та громадянина.

Отже, на підставі аналізу наукових положень та законодавства України можна зробити такі висновки щодо визначеної мети наукового довартоження: 1) здійснення господарської діяльності є найбільш конструктивною та перспективною формою реалізації економічних прав людини, що прямо впливає на її правовий статус, надаючи йому спеціальних

рис; 2) підприємницька діяльність має неабияке позитивне значення для розвитку особистості, соціуму та нації, тому розвиток і підтримка господарської (підприємницької) діяльності людини має стати пріоритетним напрямом діяльності України в найближчі 5 років, особливо в контексті євроінтеграції; 3) розробка теорії підприємницького права (комерційного, торгового права) вже назріла і є пріоритетним напрямом наукових доцільностей у сфері юридичних наук.

РОЗДІЛ 2. УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

2.1 Конституція як документ що гарантує право на підприємницьку діяльність

Дотримання конституційних обов'язків – вимог, які висуваються до кожної людини (можливість займатися підприємницькою діяльністю в Україні не залежить від приналежності до громадянства України), діяти визначеним, безухильно регламентованим конституційною нормою способом для забезпечення інтересів соціуму, держави, інших людей і громадян, а саме: неухильно додержуватися Конституції та законів України, не посягати на права і свободи, честь та гідність інших людей, не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки сплачувати податки і збори. Норми, які розвивають конституційні положення про право на підприємницьку діяльність, містяться та в інших законах України. Так, відповідно до ст. 14 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів у Україні» від 21 березня 1991 р. громадським організаціям інвалідів дозволено здійснювати виробничу, господарську, фінансову та іншу не заборонену чинним законодавством діяльність. При цьому продукція підприємств і організацій інвалідів, номенклатура і обсяги якої погоджені із державними замовниками, також об'єкти капітального будівництва, які споруджуються за рахунок коштів громадських організацій інвалідів у заявленому обсязі, включаються в державне замовлення. Виконання цих державних замовлень держава сприяє матеріально-технічними та іншими ресурсами. На сучасному етапі розвитку української державності законодавство, яке регулює підприємницьку діяльність, ще недостатньо забезпечує поєднання свободи підприємництва та конкуренції із належним охороною прав суб'єктів підприємницької діяльності, що, в свою чергу, зумовлює необхідність звернення останніх до господарського суду за

охороною своїх порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів, тому питання охороною прав суб'єктів підприємницької діяльності в господарському суді на сучасному етапі є особливо актуальним і практично значущим. Крім того, у більшості угод, що укладаються організаціями України з організаціями інших країн, передбачається арбітражний порядок вирішення спору[8.127].

Загальнодоступною, гарантованою Конституцією України формою відстоювання власних прав є звернення до суду. При цьому можливість звернення до суду суб'єкта підприємницької діяльності, чий права порушені, не обмежуються національною судовою системою, він має право звертатися до міжнародних судових установ або до відповідних органів міжнародних організацій. Так, з 1997 р. (з моменту набуття чинності Конвенцією про охорона прав і базових свобод людини для України) кожен, хто перебуває під юрисдикцією України, після вичерпання всіх національних засобів правового охороною має не лише право, а й реальну можливість звернутися за охороною своїх прав до Європейського суду з прав людини (Франція, м. Страсбург). Щодо статей Конвенції про охорона прав і базових свобод людини, на порушення яких суб'єкти підприємницької діяльності можуть скаржитися до Європейського суду, то це можуть бути ст. 6 §1 (право на справедливий судовий розгляд), ст. 1 Протоколу №1 (право на вільне володіння своїм майном) та ін. Так, у справі «Совтрансавто-Холдінг проти України» (рішення від 25 липня 2002 р.) Європейський суд з прав людини констатував порушення Україною ст. 6 та ст. 1 Протоколу 1 Конвенції та зобов'язав Державу-відповідача у своєму окремому рішенні від 2 жовтня 2003 р. сплатити заявнику в межах трьох місяців від дати, коли рішення стане остаточним, відповідно до ст. 44 §1 Конвенції, такі суми: – 500 000 євро (п'ятсот тисяч євро) як відшкодування за матеріальну шкоду; – 75 000 євро (сімдесят п'ять тисяч євро) як відшкодування за моральну шкоду; – 50 000 євро (п'ятдесят тисяч євро) як відшкодування судових витрат. Для ефективного охороною прав суб'єктів підприємницької діяльності необхідно

вивчати досвід інших країн з організації і діяльності спеціалізованих судів. Аналіз зарубіжного досвіду показує, що для охорону прав суб'єктів підприємницької діяльності створені спеціалізовані суди (суд зі справ про банкрутство, суд з питань міжнародної торгівлі та ін.). Таким чином, можна зробити висновок, що одним з основоположних прав і свобод людини є право на зайняття підприємницькою діяльністю. Держава приділяє значну увагу регулюванню підприємницької діяльності та умовам її здійснення. Це цілком логічно, оскільки підприємництво є рушійною силою економіки, без розвитку якої неможливий розвиток держави в цілому.[4.47] Але сьогодні, на жаль, багато питань у цьому напрямі потребують коригування та удосконалення. Позитивним є те, що держава не стоїть на місці, а продовжує плідну роботу у цій сфері, оскільки розвиток підприємництва в Україні залежить перш за все від створення реальних, повноцінних ринкових умов, що дадуть змогу особам повною мірою реалізовувати своє конституційне право на підприємницьку діяльність та створюватимуть атмосферу підтримки підприємництва як найпоширенішого та найприбутковішого виду діяльності в Україні. (Цей абзац повторюється!!!!!!)

2.2 Законні обмеження що до права на ведення підприємницької діяльності

Сучасна економіка формується та функціонує завдячуючи розвитку підприємницької діяльності. Конституція України надає можливість ведення такої діяльності громадянам України, та громадянам інших держав, особам без громадянства, за винятком випадків що передбачені законом.

Із цього випливає що конституційне право на здійснення підприємницької діяльності певним чином може обмежуватись.

Обмеження на конституційне право про зайняття підприємницькою діяльністю привертає увагу значної кількості науковців та практиків оскільки воно не є вивченим та є актуальним в сьогодення.

Відомо що обмеження державою як суспільним інститутом прав і свобод людини та громадянина виконує ряд необхідних функцій серед яких:

1. Забезпечення особистої безпеки;
2. Забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки держави;
3. Охорона права власності

Головною ціллю обмеження права повинно слугувати мета збереження державних цінностей.

Також варто приділити що права людини в тому числі ті які закріплені у Конституції в період особливого стану в державі.

Саме держава встановлює умови за яких реалізується те чи інше право закріплене в Конституції історичному перебігу розвитку цивілізації держава завдання та функції в усі часи зумовлювали сфери і межі втручання держави в суспільні відносини і ступінь забезпечення загальносуспільних та групових інтересів прав, свобод окремого індивіда.

Дотримання конституційних обов'язків вимог котрі висуваються до кожної людини (можливість займатися підприємницькою діяльністю у Україні не залежить від приналежності до громадянства України цим правом наділені як громадяни України та громадяни інших держав особи без громадянства діяти визначеним безухильно регламентованим конституційною нормою способом (або утриматися від здійснення відповідних дій для забезпечення інтересів соціуму держави інших людей та громадян саме не ухильно додержуватися Конституції та законів України не посягати на права і свободи честь і гідність інших людей.

Виконання вимог господарського і цивільного права у України а іменно наявність повної дієздатності яка настає з 18 років у виняткових випадках (складення шлюбу робота за трудовим договором чи контрактом або законне заняття підприємницькою діяльністю з відома батьків чи усиновлювачів, опікунів з 16 років. Дотримання встановлених державою обмежень щодо здійснення підприємницької діяльності в Україні за колом осі за дієздатністю і правоздатністю за вироком суду за видом діяльності

тощо. Проходження легалізації підприємницької діяльності здійснення підприємницької діяльності у будь-яких організаційних формах що передбачені законом за вибором підприємця встановлення безухильного напряму діяльності із зазначенням цього виду діяльності у реєстраційних документах На деякі види господарської діяльності законом встановлена заборона наявності відповідного часткового капіталу для здійснення підприємницької діяльності вибір місця здійснення підприємницької діяльності для фізичної особи вихідним при реєстрації є місце проживання житловий будинок квартира та інше приміщення придатне для проживання в ньому.

Сутність принципу свободи підприємництва розкрито через принципи, що закріплені у ст. 44 ГК України. Фактично у ній йдеться про свободу підприємництва як базовий принцип, що виявляється у такому: вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону; вільного найму підприємцем працівників; комерційного розрахунку та власного комерційного ризику; вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на власний розсуд[5.137]. Тобто йдеться про його комплексність, що відображено у рішеннях Європейського суду справедливості в Люксембурзі по конкретних справах і охоплює: 1) свободу вибору занять або професії; 2) свободу від незаконної конкуренції; 3) загальну свободу вчиняти все те, що не заборонене законом. Зазначені принципи фактично знайшли своє втілення у ст. 19 Конституції України. Так, правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто

не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. А органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у метод, що передбачені Конституцією та законами України[. Отже, свобода підприємницької діяльності, не забороненої законом, означає закріплення у законодавчому порядку загального правила про право зайняття підприємницькою діяльністю, а також встановлення юридичних гарантій реалізації цього права. Однак варто зауважити, законодавець за правовим режимом розмежує підприємницьку діяльність, яка заборонена законодавством, здійснення якої підлягає обмеженню за різними критеріями та яка здійснюється без будь-яких обмежен[3.86].

У цьому контексті свобода підприємництва передбачає можливість особи вирішувати, чи займатися підприємницькою діяльністю та вільно її обирати, забезпечення кожному підприємцю можливості без дискримінації визначити вид діяльності, способи її здійснення, часові та територіальні межі втілення власних здібностей. За своєю природою право на підприємницьку діяльність є невідчужуваним і, по суті, передбачає забезпечення кожному рівних можливостей для його реалізації. У той же час «свободу» не варто ототожнювати із «вседозволеністю». Гарантуючи свободу підприємництва, держава шляхом правового регулювання визначає межі допустимої свободи, тобто окреслює своєрідний «коридор варіантної поведінки» для підприємця [4]. З ціллю створення оптимального середовища для всіх учасників ринку держава, в рамках здійснюваної державної економічної політики, за допомогою певних важелів, перелічених у ст. 10 ГК України, формує єдині, рівні для всіх умови здійснення господарської діяльності (у тому числі й підприємницької), які сприяють досягненню необхідного балансу приватних і публічних інтересів і зміцненню правового господарського порядку в цій сфері[3.125].

виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність. Свого часу В. Грибанов зазначав, що як саме

суб'єктивне право за своїм змістом, так і та свобода, що гарантується законом з ціллю реального здійснення права управомоченою особою, не можуть бути безмежними. Будь-яке суб'єктивне право, будучи мірою поведінки управомоченої особи, має певні кордони як за своїм змістом, так і за характером його здійснення. Кордони є невід'ємною властивістю будь-якого суб'єктивного права, адже за відсутності таких кордонів право перетворюється на свою протилежність — свавілля.

Головна гіпотеза В. Баумоля полягає в тому, що як саме діє підприємець у цей час та у даному місці, залежить, насамперед, від правил гри структури виплат в економіці. Саме зміни правил господарської діяльності модифікують склад класу підприємців та його розміри, і найголовніше, розподіл цього класу за різними видами діяльності. Діяльність підприємця може бути Право іноді непродуктивною або навіть руйнівною, і який напрям він обере, залежить саме від структури платежів в економіці, а саме правил гри. Зазначені твердження він доводить на виразних прикладах зі світової історії. Непродуктивні види підприємництва притаманні і сучасному світові, насамперед, це здобуття ренти, ухилення від сплати податків та їх уникнення (мінімізація). В США корпорації витрачають величезні кошти на судові процеси, які можуть забезпечити процвітання переможцю та спустошити сторону, яка програла. Іноді підприємець витрачає сотні мільйонів доларів в одній правовій битві (в американському судочинстві кожна із сторін самостійно оплачує свої судові витрати без будь-якої компенсації з боку іншої сторони). Це примушує першим порушувати судову справу, поки його не випередили конкуренти. Насамперед це антитрестівське судочинство, де конкуруючі виробники намагаються звинуватити конкурентів у незаконному використанні монопольних переваг, які обмежують свободу конкуренції. Такі процеси правомірно розглядати як форму здобуття ренти. Однак, зокрема, у Японії зовсім інша ситуація: менша кількість юристів на душу населення, менша кількість подібних судових справ, що знижує витрачання ресурсів на здобуття ренти та власне таку

форму непродуктивного підприємництва. На погляд В. Баумоля, цю особливість японців звикли приписувати феномену національного характеру, їх негативному ставленню до судових процесів. Але існує й інший аспект: в США правові інститути надають великі можливості одній компанії порушувати справу проти іншої, а в Японії фірма, яка бажає почати антитрестівське судове вартство, повинна отримати дозвіл від японської FTC (Fair Trade Commission), яка надає такі дозволи дуже рідко. Отже, резюмує В. Баумоль, є можливість змінювати правила так, щоб вони допомагали скоротити небажані інституціональні впливи або спрямовувати їх так, щоб вони працювали у сприятливих для соціуму напрямках. Велике значення для спрямованості підприємницької діяльності відіграють також податки. На погляд Ліндбека, проблема соціуму з високими податками полягає не в тому, що там неможливо стати багатим, а у тому, що це складно зробити шляхом продуктивних зусиль у звичайній виробничій системі; прикладом цьому є перерозподіл підприємницької діяльності на користь спекулятивних фінансових операцій (в Україні підтвердженням цьому є поширеність банківського бізнесу), які мало пов'язані з реальним виробництвом, або навіть нелегальний бізнес (наприклад, наркоторгівля). Існує також думка, що з податковим навантаженням безпосередньо пов'язана й підприємницька активність.

Отже, підприємництво є рушійною силою економіки, без розвитку якої неможливий розвиток держави в цілому. Але сьогодні, на жаль, багато питань у цьому напрямі потребують коригування та удосконалення. Як інструмент реалізації права на підприємницьку діяльність, що гарантована державою, використовуються фактично усі напрями економічної політики з притаманним їм арсеналом правових засобів. У цьому сенсі варто ставити питання про обов'язковість урахування і прямого використання в процесі реалізації свободи підприємницької діяльності засобів інвестиційної, зовнішньоекономічної, антимонопольно-конкурентної, податкової, грошово-кредитної тощо політики держави. Таким чином, зміст правових гарантій

держави щодо свободи підприємницької діяльності є інтегративним, синтетичним і цілеспрямованим на прямий економічний результат — важливий господарсько-правовий феномен у системі відносин між державою та економічною системою соціуму.

Висновок до Розділу 2

Обмеження на конституційне право про зайняття підприємницькою діяльністю привертає увагу значної кількості науковців та практиків оскільки воно не є вивченим та є актуальним в сьогодення.

Відомо що обмеження державою як суспільним інститутом прав і свобод людини та громадянина виконує ряд необхідних функцій серед яких:

4. Забезпечення особистої безпеки;
5. Забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки держави;
6. Охорона права власності

Головною ціллю обмеження права повинно слугувати мета збереження державних цінностей.

Також варто приділити що права людини в тому числі ті які закріплені у Конституції в період особливого стану в державі.

На данному етапі розвитку соціуму та нашої держави право на підприємницьку діяльність є захищеним та вренгульваним законодавчо, проте досі виникають проблеми із його реалізацією тому науковці та практики в сфері конституційного права працюють над вдосконаленням умов реалізації даного права людини та громадянина.

РОЗДІЛ 3 ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ТЕРМІН,ЗМІСТ

3.1 Забезпечення права людини на підприємницьку діяльність

Конституційне право на підприємницьку діяльність не може бути реалізоване без всебічної участі в цьому держави, бо відбувається безповоротна інтеграція України у світове, зокрема європейське, співтовариство. Тому існує потреба вдосконалення чинного законодавства в цій сфері, приведення його у відповідність до принципів, проголошених чинною Конституцією України. Реалізація права відбувається відповідним способом, з використанням належних засобів та дотриманням умов

З ціллю створення сприятливих умов для розвитку підприємництва держава здійснює підтримку підприємництва у таких формах: 1) сприяє організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування підприємців, підготовці і перепідготовці кадрів; 2) стимулює інноваційну діяльність, освоєння нових видів продукції та послуг; 3) надає підприємцям цільові кредити; 4) надає підприємцям інші види допомоги. Цих форм підтримки підприємництва явно недостатньо. Держава повинна сприймати будьяке підприємництво через призму прав людини на підприємництво, працю, достатній життєвий рівень тощо. Тому однією із форм підтримки підприємництва мають бути конкретні заходи, спрямовані на те, щоби дії контрольних, наглядових, правоохоронних та інших органів, які потенційно можуть вплинути на ефективність виробництва товарів (робіт, послуг), були обмежені чіткими та недвозначними законодавчими рамками, спроба посягнути на які тягла б за собою конкретну відповідальність. У зв'язку з неспроможністю правоохоронних органів забезпечити ефективний охорона коштів і майна суб'єктів господарювання держава повинна

ініціювати розвиток недержавної охоронної та детективної діяльності, приватних служб безпеки

Норми, які розвивають конституційні положення про право на підприємницьку діяльність, містяться і в інших нормативно-правових актах України. Так, відповідно до ст. 14 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21 березня 1991 р. громадським організаціям інвалідів дозволено здійснювати виробничу, господарську, фінансову та іншу не заборонену чинним законодавством діяльність. При цьому продукція підприємств і організацій інвалідів, номенклатура і обсяги якої погоджені з державними замовниками, а також об'єкти капітального будівництва, які споруджуються за рахунок коштів громадських організацій інвалідів у заявленому обсязі, включаються в державне замовлення. Виконання цих державних замовлень держава сприяє матеріально-технічними та іншими ресурсами

На сучасному етапі розвитку української державності законодавство, яке регулює підприємницьку діяльність, ще недостатньо забезпечує поєднання свободи підприємництва і конкуренції з належним охороною прав суб'єктів підприємницької діяльності, що, у свою чергу, зумовлює необхідність звернення останніх до господарського суду за охороною своїх порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів, тому питання охорону прав суб'єктів підприємницької діяльності в господарському суді на сучасному етапі є особливо актуальним і практично значущим. Крім того, у більшості угод, що укладаються організаціями України з організаціями інших країн, передбачається арбітражний порядок вирішення спору. Охорона прав суб'єктів підприємницької діяльності регулюється і гарантується нормами цивільного і господарського права. Однак законодавча база в окремих спірних питаннях не дає повних відповідей для винесення обґрунтованих законних рішень. Слабкість і недосконалість правового охорону підприємництва, неврегульованість багатьох його аспектів, не- узгодженість нормативних актів негативно

впливають на ефективність підприємництва в Україні. Крім того, низький рівень правосвідомості підприємців призводить до виникнення «тіньового» підприємництва, а також до появи квазіправових (по суті кримінальних) інституцій уладнання конфліктів та забезпечення виконання зобов'язань[7.57].

Для підприємців нерідко проблемою є правильний вибір та ефективне використання і застосування передбачених законодавством засобів охоронау — тих правових засобів, за допомогою яких можна запобігти, припинити, усунути порушення прав. Щоб змусити або спонукати правопорушника припинити дії, які порушують право підприємця, або запобігти таким діям, необхідно знати положення законодавства, що регулює різні способи охоронау, і вміти їх застосовувати, бо саме від знання законодавства і вміння захищати свої права та інтереси залежить успіх та результат діяльності підприємців. Часто права суб'єктів підприємницької діяльності порушуються через незаконне втручання в їхню діяльність державних органів, особливо органів державної податкової служби та інших контролюючих органів. Всупереч численним проблемам і негараздам, притаманним реформаційним процесам, не тільки збереглася, а й набула подальшого поширення тенденція до збільшення числа спорів, вирішених господарськими судами. Це зумовлене не лише активізацією господарської діяльності в Україні, а й посиленням авторитету господарських судів у підприємницького загалу, який прагне вирішувати господарські конфлікти цивілізованим способом. Крім того, суттєвим фактором, що вплинув на підвищення позовної активності суб'єктів підприємницької діяльності, є зменшення суми державного мита, що стягується при поданні позовів майнового характеру, до 1 відсотка від суми позовних вимог та обмеження його максимального розміру 100 неоподатковуваними мінімумами доходів громадян. Зростання числа розглянутих справ значною мірою пояснюється також і розширенням кола правовідносин, урегулювання яких можливе в порядку господарського судочинства. У структурі вирішення спорів традиційно домінують види

майнового характеру: спори про укладання, зміну та розірвання договорів; спори про визнання недійсними актів державних та інших органів, підприємств або організацій; справи про банкрутство тощо. Право на судовий охорона у судовому процесі реалізується перш за все через право на позов. Для того, щоб він виконав цю важливу функцію, необхідно подати його до господарського суду для розгляду в передбаченому законом порядку, оскільки господарське судочинство ці питання вирішує тільки у порядку позовного провадження, за винятком справ про банкрутство.

Інститут охоронау прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності має свої особливості й специфіку. Під охоронаом розуміють сукупність способів (заходів), які застосовуються до порушників господарських правовідносин. У матеріально-правовому розумінні – це норми господарського права, що визначають форми, способи і терміни відновлення порушених прав та інтересів, охорона їх від порушень у майбутньому. У процесуально правовому значенні це – діяльність, за допомогою якої досягається необхідний ефект щодо реалізації прав і обов'язків: відновлення можливості учасника відносин діяти в межах його правосуб'єктності; володіти, користуватися, розпоряджатися майном; вступати у відносини і реалізовувати права, що впливають з них, тощо. Зміст процесуальної сторони інституту охоронау права складає правозастосовча діяльність, здійснювана у формах і способами, встановленими законом, з ціллю відновлення порушеного права та інтересу, впливу на правопорушника і запобігання правопорушенням у майбутньому. Діючи на підставі матеріальних норм права, суб'єкт самостійно або за допомогою компетентних органів устанавлює власні права і кореспондуючі їм обов'язки суб'єктів господарських відносин, які не визнають або порушують його права та законні інтереси. Таким чином, діяльність із охоронау права відрізняється від матеріально-правового інституту охоронау за способом реалізації: зміст першої складає застосування права як особливий вид реалізації, тоді як матеріальні норми із охоронау передбачають

використання прав, виконання обов'язків і додержання заборон. Форми охоронау прав суб'єктів підприємницької діяльності можна поділити на три види: досудова, позасудова, судова. Судова може виступати і як самостійна форма захисту прав, і як гарантія законності винесення рішення іншими органами. У науковій юридичній літературі виділяють кілька способів охоронау прав, під якими звичайно розуміють заходи, спрямовані на припинення правопорушення та усунення його негативних наслідків. Кожна з форм використовує один чи декілька способів охоронау прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, до яких відносять: встановлення факту наявності прав (відсутності обов'язків); відновлення становища, яке існувало до правопорушення; припинення правопорушення; спонука порушника до виконання обов'язків у натурі; стягнення збитків і штрафних санкцій на користь потерпілої сторони або бюджету. Підстави і порядок використання кожної із зазначених форм і способів охоронау встановлюються законодавством або угодою сторін.

Загальнодоступною, гарантованою Конституцією України формою відстоювання власних прав є звернення до суду. При цьому можливості звернення до суду суб'єкта підприємницької діяльності, чий права порушені, не обмежуються національною судовою системою, він має право звертатися до міжнародних судових установ або до відповідних органів міжнародних організацій. Так, з 1997 р[2.146]. (з моменту набуття чинності Конвенцією про охорона прав і базових свобод людини для України) кожен, хто перебуває під юрисдикцією України, після вичерпання всіх національних засобів правового охоронау має не лише право, а й реальну можливість звернутися за охоронаом своїх прав до Європейського суду з прав людини (Франція, м. Страсбург). Щодо статей Конвенції про охорона прав і базових свобод людини, на порушення яких суб'єкти підприємницької діяльності можуть скаржитися до Європейського суду, то це можуть бути ст. 6 §1 (право на справедливий судовий розгляд), ст. 1 Протоколу №1 (право на вільне володіння своїм майном) та ін. Так, у справі «Совтрансавто-Холдінг

проти України» (рішення від 25 липня 2002 р.) Європейський суд з прав людини констатував порушення Україною ст. 6 та ст. 1 Протоколу 1 Конвенції та зобов'язав Державу-відповідача у своєму окремому рішенні від 2 жовтня 2003 р. сплатити заявнику в межах трьох місяців від дати, коли рішення стане остаточним, відповідно до ст. 44 §1 Конвенції, такі суми: – 500 000 євро (п'ятсот тисяч євро) як відшкодування за матеріальну шкоду; – 75 000 євро (сімдесят п'ять тисяч євро) як відшкодування за моральну шкоду; – 50 000 євро (п'ятдесят тисяч євро) як відшкодування судових витрат. Для ефективного охорону прав суб'єктів підприємницької діяльності необхідно вивчати досвід інших країн з організації і діяльності спеціалізованих судів. Аналіз зарубіжного досвіду показує, що для охорону прав суб'єктів підприємницької діяльності створені спеціалізовані суди (суд зі справ про банкрутство, суд з питань міжнародної торгівлі та ін.), які для розгляду справ залучають не тільки юристів, а й професіоналів певного виду діяльності. На сучасному етапі цей досвід необхідно вивчати для того, щоб мати певні уявлення про законодавство інших країн, на основі якого можуть в окремих випадках вирішуватися спори між українськими та іноземними суб'єктами підприємницької діяльності. Однак враховуючи досвід інших країн, не варто забувати свій власний, який склався в період становлення незалежної держави. Окрім того, складність проблеми охорону прав суб'єктів підприємницької діяльності в господарських судах України пояснюється не лише недосконалою нормативною базою, але й браком надійних гарантій судової незалежності. Для здійснення правосуддя господарські суди повинні бути самостійними і незалежними у вирішенні всіх господарських суперечок. Незалежність суду є одним із гарантів охорону прав. І це надзвичайно важливо, бо вплив на діяльність суду з боку інших органів негативно відображається на результатах їхньої роботи, заважає раціонально організувати розгляд і вирішення суперечок, не відповідає міжнародним стандартам, де головне – незалежність суду, а право особи на справедливий

судовий розгляд є основоположним правом особи з точки зору європейських стандартів[4.205].

Таким чином, можна зробити висновок, що одним з основоположних прав і свобод людини є право на зайняття підприємницькою діяльністю. Держава приділяє значну увагу регулюванню підприємницької діяльності та умовам її здійснення. Це цілком логічно, оскільки підприємництво є рушійною силою економіки, без розвитку якої неможливий розвиток держави в цілому. Але сьогодні, на жаль, багато питань у цьому напрямі потребують коригування та удосконалення. Позитивним є те, що держава не стоїть на місці, а продовжує плідну роботу у цій сфері, оскільки розвиток підприємництва в Україні залежить передусім від створення реальних, повноцінних ринкових умов, що дадуть змогу особам повною мірою реалізовувати своє конституційне право на підприємницьку діяльність та створюватимуть атмосферу підтримки підприємництва як найпоширенішого та найприбутковішого виду діяльності в Україні[6.120].

Висновок до Розділу 3

Конституційне право на підприємницьку діяльність не може бути реалізоване без всебічної участі в цьому держави, бо відбувається безповоротна інтеграція України у світове, зокрема європейське, співтовариство.

Тому держава повинна розуміти право на підприємницьку діяльність у широкому значенні та реалізовувати найумога кращі умови для ведення такої діяльності.

Загальнодоступною, гарантованою Конституцією України формою відстоювання власних прав є звернення до суду. При цьому можливості звернення до суду суб'єкта підприємницької діяльності, чий права порушені, не обмежуються національною судовою системою, він має право звертатися до міжнародних судових установ або до відповідних органів міжнародних організацій. Так, з 1997 р. (з моменту набуття чинності Конвенцією про

охорона прав і базових свобод людини для України) кожен, хто перебуває під юрисдикцією України, після вичерпання всіх національних засобів правового охоронау має не лише право, а й реальну можливість звернутися за охоронаом своїх прав до Європейського суду з прав людини

З цілю створення сприятливих умов для розвитку підприємництва держава здійснює підтримку підприємництва у таких формах: 1) сприяє організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування підприємців, підготовці і перепідготовці кадрів; 2) стимулює інноваційну діяльність, освоєння нових видів продукції та послуг; 3) надає підприємцям цільові кредити; 4) надає підприємцям інші види допомоги. Цих форм підтримки підприємництва явно недостатньо.

Загальнодоступною, гарантованою Конституцією України формою відстоювання власних прав є звернення до суду. При цьому можливості звернення до суду суб'єкта підприємницької діяльності, чії права порушені, не обмежуються національною судовою системою, він має право звертатися до міжнародних судових установ або до відповідних органів міжнародних організацій.

ВИСНОВКИ

Підприємництво є одним із видів сфери діяльності людини, що дає рішучий поштовх до розвитку економіки та соціуму. З давніх давен і до сьогодні науковці активно працюють над дослідженням даного феномену та з'ясуванням його базових понять.

Базовий зміст підприємництва як фундаментальної основи державного ладу складає конституційне право громадян на підприємницьку діяльність. Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Це право базується на свободі підприємницької діяльності, тобто на невідемній можливості здійснення громадянином на власний розсуд і ризик господарської діяльності, яка не забороненої законом, з ціллю одержання прибутку. Чільне місце в системі прав і свобод особи займає конституційне право на підприємницьку діяльність. Незважаючи на достатньо велику кількість наукових праць у сфері прав людини, у вітчизняній науці конституційного права існує порівняно небагато комплексних наукових довартожень вказаного права людини і громадянина.

Так, за суттю право на підприємницьку діяльність – це визнані Конституцією та законами України можливості певної поведінки людини і громадянина в сфері виробництва з ціллю одержання прибутку. За змістом – це певні матеріальні блага в сфері виробництва та права на ці блага, а саме: право на їхній обмін, розподіл, володіння, користування, розпорядження, одержання прибутку. За формою – це міра або образ, метод, форма поведінки, виявлення волі, інтересів, можливостей людини і громадянина у сфері виробництва.

Із розвитком соціуму підприємництво стало рушієм і необхідною ланкою суспільного прогресу, тому до його врегулювання почали ставитись більш належний метод та почало з'являтись право будь якої особи на ведення такої діяльності.

На данному етапі розвитку соціуму та нашої держави право на підприємницьку діяльність є захищеним та врегульованим законодавчо, проте досі виникають проблеми із його реалізацією тому науковці та практики в сфері конституційного права працюють над вдосконаленням умов реалізації даного права людини та громадянина.

Слабкість і недосконалість правового охорону підприємництва, неврегульованість багатьох його аспектів, не- узгодженість нормативних актів негативно впливають на ефективність підприємництва в Україні. Крім того, низький рівень правосвідомості підприємців призводить до виникнення «тіньового» підприємництва, а також до появи квазіправових (по суті кримінальних) інституцій уладнання конфліктів та забезпечення виконання зобов'язань.

Інститут охорону прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності має свої особливості й специфіку. Під охоронаом розуміють сукупність способів (заходів), які застосовуються до порушників господарських правовідносин. У матеріально-правовому розумінні – це норми господарського права, що визначають форми, способи і терміни відновлення порушених прав та інтересів, охорона їх від порушень у майбутньому. У процесуально правовому значенні це – діяльність, за допомогою якої досягається необхідний ефект щодо реалізації прав і обов'язків: відновлення можливості учасника відносин діяти в межах його правосуб'єктності; володіти, користуватися, розпоряджатися майном; вступати у відносини і реалізовувати права, що випливають з них, тощо. Зміст процесуальної сторони інституту охорону права складає правозастосовча діяльність, здійснювана у формах і способами, встановленими законом, з ціллю відновлення порушеного права та інтересу, впливу на правопорушника і запобігання правопорушенням у майбутньому. Діючи на підставі матеріальних норм права, суб'єкт самостійно або за допомогою компетентних органів установлює власні права і кореспондуючі

їм обов'язки суб'єктів господарських відносин, які не визнають або порушують його права та законні інтереси.

Конституційне право на підприємницьку діяльність не може бути реалізоване без всебічної участі в цьому держави, бо відбувається безповоротна інтеграція України у світове, зокрема європейське, співтовариство.

Тому держава повинна розуміти право на підприємницьку діяльність у широкому значенні та реалізовувати найумога кращі умови для ведення такої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституційне право України : підручник / за ред.: В. П. Калісник, Ю. Г. Барабаш. – Х. : Право, 2010. – 416 с.
2. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. – 4-вид. переробл. та доопр. – К. : Ліра-К, 2012. – 576 с.
3. Строган А. Економічні права людини та громадянина – важлива складова правової нації: порівняльний аналіз національних і міжнародних нормативно-правових актів / А. Строган // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 12. – С. 125–128.
4. Гультай М. М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя : монографія / М. М. Гультай ; НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. – Х. : Право, 2013. – 424 с.
5. Коментар до Конституції України. – 2-ге вид. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1998. – 418 с
6. Годованець В. Ф. Конституційне право України: Конспект лекцій. — К.: МАУП, 2000. — 216 с.
7. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні: Монографія. — Одеса: Юридична література, 2008. — 240 с.
8. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. — Т. 2 / За загальною редакцією Ю. С. Шемшученка. — К.: Юридична думка, 2008. — 800с.
9. Конституційне право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. — Х.: Право, 2008. — 416с.
10. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-ї річниці незалежності України. — К.: Інститут нації і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. — 356 с.

11. Лінецький С. В., Мельник М. І., Ришелюк А. М. Конституційне законодавство України (законодавчі акти, коментар, офіційне тлумачення): Збірник нормативних актів / Автори-упорядники: С. В. Лінецький, М. І. Мельник, А. М. Ришелюк.- К.: Атіка, 2000.- 896 с.
 12. Шевчук О.Р.Поняття та правова природа фінансових послуг/ О.Р. Шевчук//. – Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5 (197)– С. 29 – 32
 13. Шевчук О.Р. Ринок фінансових послуг як об'єкт наукового дослідження фінансово-правової науки/ О.Р. Шевчук//. – Адвокат. – 2012. – №10(121). – С. 29 –32
- Шевчук О.Р., Ментух Н.Ф. Фінансово–правові засади діяльності Національного банку України у сфері стабілізації грошово–кредитного та валютного ринків України. // О.Р. Шевчук, Ментух Н.Ф.//. – Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. – 2012. – №30. –Т.2. – С. 29 –3212.